

دوشنبه ۱۰ شهریور ۱۳۹۹
وطن امروز | شماره ۳۰۱۱

کتیبه‌های وطن

عاشورا

گزارش «وطن امروز» درباره جغرافیای عاشورایی که مرز و زبان و نژاد نمی‌شناسد و حتی در روزگار عسرت بشر و به رغم بلای طبیعی و انسانی، هر روز گسترده‌تر می‌شود

عالم همه دیوانه اوست

یورونیوز: عاشورا به ما یادآوری می‌کند اسلام بخشی جدانشدنی از سنت ابراهیمی است که در کنار مسیحیت و یهودیت بیش از نیمی از جمعیت جهان را فرا می‌گیرد. در این صورت مایه شوربختی همه ما است که اسلام‌هراسی عمدتاً از اردوگاه‌های مسیحیان اوتالیست و گروه‌های یهودی محافظه‌کار نشأت می‌گیرد. حسین مکه (مستندساز لبنانی)

آسیا

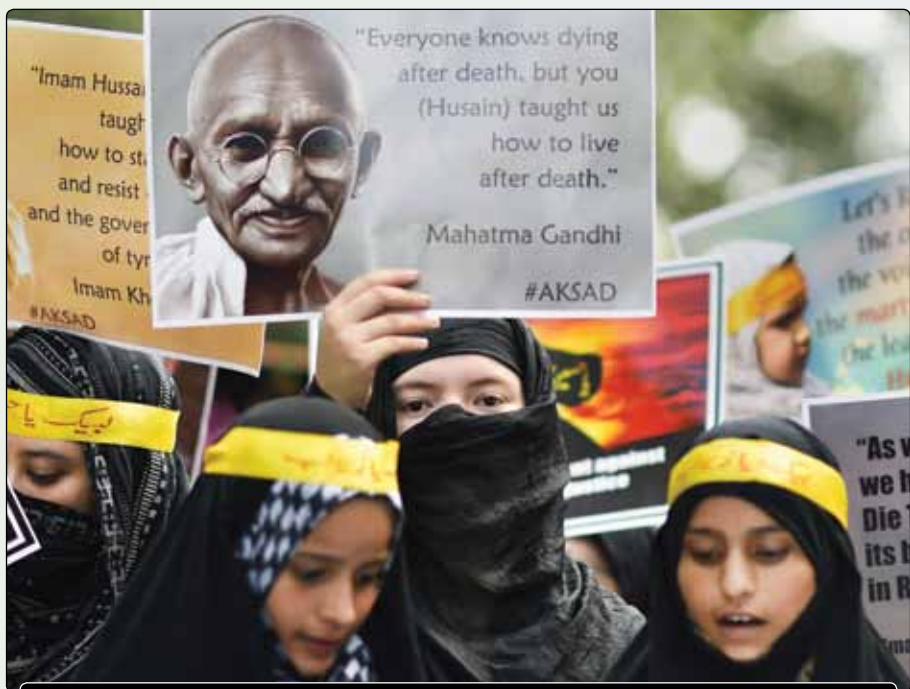
هندوستان، پاکستان، کشمیر، بنگلادش، میانمار

سنت ماتم، شوری عظیم در شبه‌قاره

حتی کرونا هم نتوانست از شور عظیم سوگواری عاشقان اهل بیت در شبه‌قاره هند بکاهد؛ منطقه‌ای که از ۳ کشور پرجمعیت هندوستان، پاکستان و بنگلادش تشکیل شده و جمعیتی نزدیک به یک میلیارد و ۹۰۰ میلیون نفر را در بر می‌گیرد که حدود یک‌سوم آنها را مسلمانان تشکیل می‌دهند. برآورد می‌شود در ماه محرم حدود ۲۰۰ میلیون تن در شبه‌قاره آیین ماتم را به جا می‌آورند. ماتم، سنت مشترک سوگواری پرشور برای امام حسین و شهدای کربلا در میان شیعیان و اهل سنت شبه‌قاره است که از دیرباز برخی هندوان، مسیحیان، بوداییان و پارسیان زرتشتی نیز در آن شرکت می‌کنند. این سنت غنی اسلامی عمدتاً از فلات ایران و افغانستان به شبه‌قاره راه یافته و متشکل از دستجات پابره‌ننه سینه‌زنی، زنجیرزنی و قمرزنی، راه رفتن روی زغال برافروخته همراه با نمایش خیابانی واقعه کربلا یا همان تعزیه است.

بزرگ‌ترین هیأت جهان

برآورد می‌شود بیش از ۱۰۰ میلیون نفر در هندوستان و کشمیر آیین ماتم سالار شهیدان را برپا می‌دارند. بزرگ‌ترین دستجات و تعزیه‌ها در بنگلور، چنای، الله‌آباد، حیدرآباد، دهلی نو و بمبئی و همچنین شهرهای سرینگر و جامو در ایالت جامو و کشمیر برپا می‌شود. در دهه‌های اخیر با توجه به فتنه‌های بی‌پایان در پاکستان که توأم با قتل عام شیعیان و حمله تکفیری‌ها به مراسم آنان است، می‌توان گفت مراسم سوگواری محرم در هندوستان شور بیشتری یافته است، بویژه تعزیه در این سامان رونق بیشتری دارد.

عزاداری دهلی نو با پلاکاردی از مهاتما گاندی: «همه مردن پس از مرگ را می‌دانند اما تو (حسین) به ما آموختی چطور پس از مرگ زنده بمانی»

پابرهنگان پاکسی

آیین ماتم در میان پاکسی‌ها و جوه مشترک زیادی با هند و بنگلادش دارد اما مهم‌ترین خصیصه آن پابره‌ننه بودن عزاداران در روزهای تاسوعا و عاشورا است. با آنکه مراسم شیعیان بویژه در ماه محرم مورد هجوم حملات تروریستی لشکر جنگویی و دیگر گروه‌های تکفیری مورد حمایت سعودی قرار می‌گیرد اما هر سال نزدیک به ۸۰ میلیون عاشق اهل بیت در کوئته، کراچی، لاهور، پیشاور و گیلگیت، فداکارانه و بی‌تفاوت به این تهدیدات، آیین ماتم را با شور و حرارت تمام به جا می‌آورند.

میانمار

شیعیان میانمار در یانگون به سبک مراسم شبه‌قاره هند از روی زغال‌های افروخته راه می‌روند و با زنجیرهای تیغ‌دار زنجیر می‌زنند.

مالزی، اندونزی، سنگاپور، هلند

تاویبیک؛ یادبود محرم به سبک مالایی

مراسم تاویب کشتی هر سال در دهه محرم توسط مالایی تبارهای اندونزی بویژه در غرب جزیره سوماترا برگزار می‌شود.

اقلیت «مینانگ کابائو» با آنکه اهل سنت هستند دست کم ۲ قرن است آیین تاویبیک را برای گرامیداشت امام حسین (ع) و بر حسب محبت به اهل بیت به مرکزیت شهر «پاریمان» برگزار می‌کنند. مراسم اصلی آن در روز عاشورا در قالب فستیوالی با تم‌های سرخ و نارنجی با سیردن گلدسته‌هایی به سبک جنوب شرقی آسیا به امواج دریاست. این قومیت با پراکندگی در کشورهای مالزی، سنگاپور و هلند، آیین تاویبیک را در مناطق جدید برپا می‌کنند.

بریتانیا: جزیره هیأت‌ها

تا پیش از همه‌گیری کرونا، خیابان‌های مرکز لندن، پایتخت بریتانیا هر سال در روز دهم محرم (عاشورا) شاهد حرکت یک دسته بزرگ از عزاداران حسینی بود. آیین سوگواری محرم در انگلیس، اسکاتلند و ولز طی دهه‌های اخیر به محوریت جامعه پرجمعیت مهاجران پاکستانی با همراهی جوامع ایرانی، لبنانی، عراقی و بحرینی برپا می‌شود. اگر چه محرم امسال به دلیل رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی جمعیت کمتری در هیأت‌های متعدد لندن، منچستر و لیورپول حاضر شدند اما به لطف شبکه‌های اجتماعی، عزاداری‌ها در انگلیس با حضور شخصیت‌ها و مخاطبان بین‌المللی ابعاد وسیع‌تری پیدا کرد.

مولدوی

کهن‌ترین عزای حسینی در اروپا

کشور کوچک مولدوی را نه تنها هارتلند یا قلب جغرافیای سیاسی اروپای شرقی خوانده‌اند، بلکه این سرزمین دیرین‌ترین پایگاه اسلام در قلب اروپا نیز محسوب می‌شود. در کان مسلمان سلجوقی حدود ۸ قرن پیش بر کرانه‌های شرقی دانوب مسلط شدند که امروز تحت عنوان اقلیت «گاکائوز» در یک جمهوری نیمه خودمختار به همین نام در جنوب مولدوی زندگی می‌کنند. نه تنها بسیاری از آداب و رسوم و شاعران گاکائوزها اصالتاً ایرانی است، بلکه به مرور بخشی از این قوم که یک‌چهارم جمعیت مولدوی را تشکیل می‌دهند، به تشیع گرویدند. به همین دلیل می‌توان سوگواری محرم در مولدوی را قدیمی‌ترین مراسم در نوع خود در بدنه اصلی قاره سبز توصیف کرد.

اوراسیا

روسیه

«یا حسین، شاه حسین» در امتداد اوراسیا

در بزرگ‌ترین کشور جهان که در ۱۷ قاع زمانی کره زمین امتداد یافته و ۱۱ ساعت رسمی دارد، روز عاشورا یا دهم ماه قمری محرم گاه تا ۲ روز به طول می‌انجامد. آیین سوگواری محرم در سراسر روسیه عمدتاً با محوریت و حضور پرشمار آذری‌ها همراه با اقلیت‌های شیعه و سنی از آسیای میانه، قفقاز، ایران، افغانستان، ترکیه و کشورهای عرب برگزار می‌شود. «برندن» قدیمی‌ترین و جنوبی‌ترین شهر روسیه، امسال هم میزبان پرقدمت‌ترین مراسم دسته‌های عزاداری امام حسین (ع) در اروپا با سابقه‌ای هزار ساله بود. خیابان‌های مسکو هم در روزهای تاسوعا و عاشورا میزبان دسته‌های بزرگ عزاداری هستند.

سوگ سبز

همه‌گیری کرونا و قرنطینه سفت و سخت چند ماهه اخیر مانع از آن نشد که در گوشه و کنار اروپا، مجالس سوگواری حسینی با رعایت پروتکل‌های بهداشتی برپا نشود. تشکیل هیأت متعدد در بریتانیا، نوحه‌خوانی شب عاشورا به زبان دانمارکی در مسجد امام علی (ع) کپنهاگ، برگزاری مجالس عزای مرکز اسلامی اهل بیت (ع) در زوریخ سوییس و ورشو لهستان، برگزاری مراسم تاسوعا در فضای باز مرکز اسلامی برلین و برپایی ایستگاه عاشورا در شهر استاونگر نروژ در رسانه‌ها بازتاب داشته است.

دسته عزاداری عاشورا در شهر دربند در جمهوری داغستان روسیه

آمریکا

آمریکای شمالی: ایالات متحده

رشد عاشورایی‌ها در آمریکا

با آنکه محل تجمع اصلی مسلمانان در ساحل‌های غربی و شرقی ایالات متحده بویژه شهرهای لس‌آنجلس و نیویورک است اما به طور روزافزون شاهد گسترش سنت سوگواری محرم در ایالت‌های میانی آمریکا هستیم. ایالات میشیگان (بویژه شهر دیربورن) و تگزاس در زمره این مناطق جدید هستند. تا پیش از فاصله‌گذاری‌های ناشی از کرونا، روز عاشورا هر سال حتی دسته‌هایی در نیویورک و لس‌آنجلس به راه می‌افتاد. همچنین بنیاد ایمان در لس‌آنجلس، بزرگ‌ترین هیأت اسلامی آمریکای شمالی محسوب می‌شود که در طول دهه اول محرم باعث گرد آمدن جمعیتی قریب به ۱۰۰ هزار تن برای گرامیداشت حماسه حسینی می‌شود.

آمریکای مرکزی: جامائیکا، سورینام، گویان و ترینیداد و توباگو

آیین کارائیبی حوسی

قدیمی‌ترین مراسم سوگواری برای امام حسین (ع) در نیم‌کره غربی از اوایل قرن نوزدهم میلادی میان هندی‌تباران منطقه کارائیب بویژه جزایر و سرزمین‌های مستعمره انگلیس و هلند مرسوم بوده است. شیعیان مهاجری که از گجرات، راجستان، بیهار، مدرس و لاکنؤ آمده بودند، شکل اولیه این مراسم را مطابق سنت عزاداری محرم به نام حوسی (حسین) بنا گذاشتند که بتدریج به

اقانوسه

عزاداری شیعیان استرالیایی در روز عاشورا مقابل ابراهامس، بنای نمادین شهر سیدنی: متن پارچه نوشته سفید، مسیح (ع) و حسین (ع) را پیروز مبارزه با ظالمان زمانه توصیف می‌کند

آفریقا

آفریقای غربی، صحرای بزرگ، نیجریه و زنگبار

سیاه‌پوشان قاره سیاه

سینه‌زنی، سخنرانی و نوحه‌خوانی هستیم. بویژه در دارالسلام و زنگبار که بسیاری از مردم خود را ایرانی می‌دانند، راهپیمایی محرم با سنت اطعام عزاداران و مستمندان معروف به «میار» برگزار می‌شود. در عین حال پس از انقلاب اسلامی ۱۳۵۷، جغرافیای عاشورایی آفریقا قلمروهای جدید و بسیار مهمی در شرق و غرب قاره یافته است. نیجریه و کنیا مهم‌ترین آنها هستند. افزایش روزافزون پیروان شیخ زکریا در نیجریه - قطب نفتی و ثروتمند آفریقا - باعث شده آیین عزای حسینی جلوه‌ای مبارزاتی در میان سیاهان تحت ستم پیدا کند. جز ایرانی‌ها، هندی‌ها و اعراب نیز در گسترش سنت سوگواری محرم در این قاره محروم نقش ایفا کرده‌اند به همین دلیل سبک عزاداری آفریقای‌ها برگرفته از همین حوزهای فرهنگی است.

سیاه‌پوشان عزای حسینی در قاره سیاه وسعت عجیبی دارند. از الجزایر، مصر، مراکش و تونس در شمال آفریقا تا مالی در عقب صحرای بزرگ و سوادن در کرانه‌های جنوبی نیل تا تانزانیا، ماداگاسکار و زنگبار در جنوب شرقی قاره و همچنین کومور و مومباسا در اقیانوس هند، قرن‌هاست شیعیان و مجانب اهل بیت ماه‌های محرم و صفر به سوگ می‌نشینند. روزهای تاسوعا و عاشورا با تعطیلی کسب‌وکار در مناطق شیعه‌نشین شاهد سیاه‌پوش کردن اماکن، دسته‌های تعزیه،

